

Tema Staden

Ett temaarbete på Amadeus Förskola

FÖRFATTARE: MARYAM HERLIN

ARTIKEL NUMMER 7/2012

Denna artikel har 30 augusti 2012 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan av Nacka kommuns läsgrupp med Björn Söderqvist fil. dr. samt rektor, Nacka kommun, som gruppens ordförande.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens nättidskrift Undervisning & Lärande:
<http://www.skolporten.se/forskning/utveckling/>

Aktuell metodbok med författaranvisningar:

http://www.skolporten.se/wp-content/uploads/2012/03/UL_Metodbok_maj2011.pdf

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

Abstract

Syftet med artikeln är att visa hur man i förskolan konkret kan arbeta med utomhuspedagogik genom ett temaarbete ”Tema Staden” som genomfördes på Amadeus Förskola under 2010-2011. I vårt arbete har jag konstaterat ett stort intresse bland pedagogerna att bedriva utomhuspedagogik. Medarbetarna ansåg att temat hade varit konkret då barnen besökt sina hem och olika platser i staden. Medarbetarna uppskattade också att konkreta upplevelser från utflykter sedan följts upp på olika sätt i profilerna bild & form, sång & musik samt dans & rörelse. Föräldrarna var positiva till temats innehåll och de ansåg att de hade varit delaktiga.

Författare: Maryam Herlin

Amadeus Förskola

Edövägen 2

132 30 Saltsjö-Boo

info@amadeus-forskola.se

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
2	Syfte	7
3	Metod.....	7
4	Utepedagogik.....	8
4.1	Historik	8
4.2	Utepedagogik idag	9
5	Utepedagogik och barns inflytande	9
6	Tema Staden.....	11
6.1	Syfte och mål med Tema Staden	11
6.2	Introduktion av Tema Staden.....	11
6.3	Utflykterna	11
6.3.1	Kaknästornet	12
6.3.2	Uppföljning	12
6.3.3	Stadsbiblioteket och Västerbron.....	12
6.3.4	Uppföljning	12
6.3.5	Stadspromenad vid Slussen.....	13
6.3.6	Uppföljning	13
6.3.7	Arkitekturmuseet	14
6.3.8	Uppföljning	14
6.3.9	Stadsvandring i Gamla Stan	15
6.3.10	Uppföljning.....	15
6.3.11	Spårvägmuseet	16
6.3.12	Uppföljning	16
7	Resultat	16
8	Slutsatser.....	17
8.1	Tema staden	19
	Bilaga 1: Temaplanering 2010-2011 för Tema Staden	21
	Referenslista.....	22

Inledning

Amadeus Förskola är en fristående, Reggio Emilia-inspirerad förskola, som grundar sig på ett humanistiskt synsätt samt respekt och tillit till barnens egna möjligheter och lust att lära. Förskolans inspiration kommer från Reggio Emilia, som grundades av den italienske förskolepedagogen Loris Malaguzzi. Grundtanken är att barn vill upptäcka. Loris Malaguzzi och Reggio Emilia står för en djup insikt i att barnen måste få vara agenter för sitt eget lärande, men att de vuxna ska följa dem tätt i fotspåren och vara till hands och hjälpa till när det behövs (Wikipedia, 2011).

Loris Malaguzzi ansåg att förskolan måste vara närvarande i samhället och aktivt uppleva omvärlden. En bärande idé i Reggio Emilias filosofi är att utveckla barnens alla uttrycksmöjligheter och att alla sinnen ska stimuleras i alla pedagogiska aktiviteter. Malaguzzi menade att den vuxne måste skapa situationer och utgångspunkter för barnen så att de kan utforska omvärlden och göra nya iakttagelser (Amadeus Förskola, 2011a).

Reggio Emilia-pedagogiken handlar om att tro och lita till barnets inneboende drivkraft, att vilja utforska världen, att själv lära sig och utvecklas. Reggio Emilia är en levande pedagogik, det finns inte några strikta regler för hur den ska drivas.

Enligt Reggio Emilia brukar man tala om ”De tre pedagogerna”:

- barnen - hjälper varandra i kunskapssökandet
- pedagogen - stödjer barnet i bakgrunden
- miljön - lärande och stimulerande

Pedagogerna vill skapa en kreativ och lärande miljö som lockar och utmanar, väcker förundran och nyfikenhet, som uppmuntrar till kommunikation. Miljön både ute och inne blir ett pedagogiskt redskap som ska stimulera och inspirera barnen och uppmuntra dem till att söka kunskap. En av de absolut viktigaste tankarna i filosofin från Reggio Emilia är viljan att se möjligheter istället för svårigheter.

Reggio Emilia-filosofin kallas även för ”Lyssnande pedagogik”, som pedagog ska man ta sig tid att lyssna på barnen i gruppen och ge dem tid att få uttrycka sig. Just att lyssna på barnen, och stödja dem att lyssna på varandra, är en viktig del av det pedagogiska arbetssättet. Amadeus förskola välkomnar barn från 1-6 år. Förskolans verksamhet är uppdelad i fyra profiler; Natur & Samhälle, Sång & Musik, Dans & Rörelse och Bild & Form, som alla parallellt arbetar med samma tema (Amadeus Förskola, 2011a). Enligt läroplanen för förskolan ger ett temainriktat arbete möjlighet till ett mer mångsidigt och sammanhängande lärande (Lpfö98).

Vi på Amadeus förskola har inspirerats av ett tusenårigt kinesiskt ordspråk:

- det jag hör glömmer jag
- det jag ser kommer jag ihåg
- det jag gör förstår jag

I profilen Natur & Samhälle åker barnen från ca tre års ålder på utflykter med förskolans egen buss som har plats för 14 barn och tre pedagoger. Införskaffandet av en egen buss har gjort det möjligt att utveckla det pedagogiska arbetet med upplevelsebaserat lärande. Den upplevelsebaserade inläringen involverar alla sinnen och kan också främja användandet av de nya kunskaperna i andra situationer. ”Att lära sig genom att göra” är en beprövad pedagogisk metod som visat sig berika inläring och utveckling hos barn.

På förskolan har barnen sedan fått arbeta med det de upplevt genom diskussion, reflektion och aktiviteter i förskolans olika profiler. Barnens kreativitet och fantasi tas tillvara genom att erbjuda olika uttrycksformer. Under läsåret 2010-2011 har förskolan arbetat med Tema Staden och det är detta tema som presenteras i denna artikel. Tanken med detta arbetsområde har varit att ge barnen en helhetsbild av staden och dess innehåll.

Det finns många tolkningar av vad utomhuspedagogik innebär. En vanlig uppfattning är att det endast handlar om undervisning i naturmiljöer. Enligt vår filosofi finns lärorummet överallt omkring oss, både i natur, stad och samhälle. Användandet av omgivningen behöver inte betyda att den mer teoretiska delen, som ofta är förlagd inomhus, behöver försvinna. De två kan däremot komplettera varandra och berika barnens lärande. I artikeln baseras resonemangen på den definition som Nationellt centrum för utomhuspedagogik har utarbetat (NCU, 2011).

Idag finns det en institution vid universitetet i Linköping, Nationellt centrum för utomhuspedagogik (NCU), som går i bräsch för forskning om vilka inläringseffekter utepedagogik har. Här följer deras definition av vad utomhuspedagogik innebär.

”Utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflexion grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer.

Utomhuspedagogik är ett tvärvetenskapligt forsknings- och utbildningsområde som bl.a. innebär:

- att lärandets rum även flyttas ut till samhällsliv, natur- och kulturlandskap
- att växelspelen mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas
- att platsens betydelse för lärandet lyfts fram” (NCU, 2011)

Syfte

Syftet med denna artikel är att visa på hur man i förskolan konkret kan arbeta med utomhus-pedagogik genom ett temaarbete ”Tema Staden”, som genomförts på Amadeus Förskola under 2010-2011 och som beskrivs i artikeln.

Metod

I presentationen begränsas till arbetet med 3-5-åringar, eftersom det är dessa åldersgrupper som framför allt har omfattats av Tema Staden. Innan temats start diskuterade pedagogerna på förskolan syfte och mål med arbetet om staden. Pedagogerna tog fram syfte och mål med temat med stöd av Lpfö 98. Arbetet med Tema Staden delades in i olika delmoment och började med barnens närmiljö. Tanken var att börja med att utgå från barnens omvärldsuppfattning och därav blev uppstarten på temat att vi besökte barnens hem och de fick visa varandra var de bor, vilket beskrivs senare i denna artikel. Därefter förlades utflykterna till olika delar av Stockholms stad och barnen har bl.a. tittat på olika byggnader, gjort stadsvandringar, besökt olika kulturinrättningar, sett utställningar på museer och dessutom vistats i olika typer av naturmiljöer i och runt Stockholm.

Temaarbetet gick sedan över till att undersöka vilka olika sorters samhällsinrättningar och yrken som finns i samhället. Slutligen arbetade barnen med trafik och säkerhet. En viktig del med arbetet har varit att åka ut i Stockholm och konkret uppleva staden med alla sinnen. Parallellt med den utomhusförlagda verksamheten har förskolans olika profiler arbetat med temat på olika sätt. Profilerna har kompletterat varandra och gett barnen möjlighet att på varierande sätt lära, upptäcka och inspireras på sina egna villkor. Detta har även gett möjlighet för varje barn att uttrycka det upplevda och lärda, på det sätt som passat barnet bäst. Tema Staden har utvärderats genom en föräldraenkät, samtal med barnen samt en diskussion i personalgruppen. Diskussionen i personalgruppen syftade till att förbättra nästa arbete med ett nytt tema, ge nya idéer samt inspirera medarbetarna.

Temaarbetet har dokumenterats på flera olika sätt. Alla pedagoger har fotograferat och nedtecknat information kring såväl grupper av barn som enskilda barn. Detta material har sedan presenterats på olika sätt, bl.a. har det lagts ut på www.mitt24.se¹ och visats i fotoutställningar på förskolan. Vid besöken vid barnens hem har det tagits foton och barnen har intervjuats. Fotografier och intervjuer har dokumenterats och satts upp på förskolan. Dokumentation har barnen sedan arbetat vidare med på förskolan.

Vid temats start och slut dokumenterades barnens tankar kring vad en stad är. Intervjuer har gjorts med barnen under temats gång och dessa intervjuer har också dokumenterats

1. Amadeus Förskola använder <http://www.mitt24.se> som dokumentforum och för kommunikation med föräldrarna kring de enskilda barnens fortlöpande utveckling.

tillsammans med fotografier och målningar. Bilder på olika utflyktsmål och saker som barnen fäst sig vid har vi samlat i fotoalbum som de senare har kunnat bläddra i och minnas det de upplevt. Varje veckas arbete inom de olika profilerna har dokumenterats och presenterats för föräldrarna i form av veckobrev via mail.

4 Utepedagogik

Vi försöker nedan att ge en sammanfattning av utepedagogikens teoretiska bas, samt hur den kan användas idag.

4.1 Historik

Tanken att verklighetsbaserat lärande gynnar inläarning har funnits sedan antiken. Redan Aristoteles på 300-talet f. Kr. hade som utgångspunkt att människan genom sina sinnen upplever verkligheten, tillgodogör sig erfarenheter och därigenom har lättare att omforma dessa till abstrakt kunskap (Dahlgren, m.fl., 2007). Det var många hundra år senare, under 1700-talet med Jean Jaques Rousseau, som den verklighetsbaserade undervisningen utvecklades. Rousseau ansåg att barnet ska få möta verkligheten så tidigt som möjligt genom t ex lek och spel (Brügge, m.fl., 2007).

Fröbel (1782-1852) ville att barnen skulle älska och uppskatta naturen och det bästa sättet att göra det var genom att vistas i den. Han föreslog att pedagoger och barn varje vecka skulle göra exkursioner ut i naturen för att få möjlighet att observera och lära av den. Genom att göra detta skulle pedagogerna väcka en känsla för och en nyfikenhet på naturen hos barnen. Kunskap om naturen skulle bygga på erfarenhet (Dahlgren, m.fl., 2007).

Dewey (1859-1952) står för en pragmatisk syn ”lära genom att göra”. Han stod för en aktivitetspedagogik och hävdade att kunskap utvecklas genom praktisk erfarenhet av konkret material och måste komma från verkligheten och vara till nytta. Han menade att teori och praktik ska gå hand i hand. Dewey inkluderade även reflektion av det som upplevts i verkligheten med hjälp av både alla sinnen och teoretiska studier. Han stod för en holistisk syn på det som ska läras in. Syftet med detta är att de tillägnade erfarenheterna ger upphov till en kognitiv process som i sin tur gör det lättare för barnen att internalisera kunskaperna (Dahlgren, m.fl., 2007).

Även Key, Freinet och Montessori som var aktiva under den första hälften av 1900-talet, betonade användandet av alla sinnen och ett verklighetsbaserat lärande. Szecepanski menar att det inte räcker med att veta för att förstå. Vi måste erfara företeelser i dess naturliga sammanhang för att bli berörda och därefter utveckla vår begreppsförståelse (Dahlgren, m.fl., 2007).

Brügge, Glantz och Sandell (2007) talar om vikten av att idag när det mesta av lärandet sker inomhus, måste skolan se till att vidga klassrummet och flytta utomhus. När vi gör det bör vi tänka på

- uterummet som en lärande miljö
- att arbeta problembaserat
- att arbeta tematisk och ämnesöverskridande
- att ta en holistisk ståndpunkt
- att se på lärande utomhus som ett komplement till lärande inomhus.

4.2 Utepedagogik idag

Natur- och miljöarbete som en ingrediens i förskola och skola är idag magert. Förskolor arbetar oftare ute än skolor. Ett exempel är Friluftsförskolans Ur och Skur-förskolor, men många förskolor bedriver liknande verksamheter. Många kommuner driver så kallade naturskolor, där barn och pedagoger kan lära sig mer om natur, miljö och hur det går att arbeta med utepedagogik i skolan och förskolan.

Utomhuspedagogik har en rad fördelar där målet är ökad inlärningsförmåga och bättre koncentrationsförmåga. Barn och ungdomar som är utomhus vistas i en miljö där risken för smittspridning är mindre. Därför blir barn och ungdomar inte lika ofta sjuka, om de vistas ute en större del av dagen. Även den fysiska aktiviteten är viktig för hälsan. Oavsett vilken aktivitet som genomförs, finns det större möjligheter att planera in motoriska moment i verksamheten när barnen vistas i en miljö med större ytor. Genom att röra på sig ökar koncentrationen och det är lättare för barnen att ta till sig både intryck och muntlig information. När barnen befinner sig i en naturmiljö minskar dessutom halten av stresshormonet kortisol, någonting som ytterligare ökar barnens fokus på omgivningen och även deras koncentration. Utepedagogiken ger också barnen större kunskap och därmed en känsla för naturen och miljön.

Genom att öppna upp för en verksamhet förlagd till nya miljöer kan barnens utveckling berikas. En mobil förskoleenhet ger pedagogerna möjlighet att arbeta på helt nya sätt och ger ytterligare en dimension till det pedagogiska arbetet.

5 Utepedagogik och barns inflytande

Grandelius (2007) resonerar kring barnens inflytande i verksamheten.

Förskolans och skolans medverkan och inflytande över hur barnets erövringar av omvärlden kommer att utveckla sig, har till mycket stor del att göra med hur de vuxna bemöter och bejakar barnet, och hur de utmanar barns tankar och teorier. Det är av betydelse hur vi alla

som arbetar i förskolan möter och bemöter barnen. Utgångspunkten är att ett pedagogiskt förhållningssätt är något som skapas i mötet mellan pedagog och barn i en social och pedagogisk miljö. Respekten för barnet är grunden för pedagogernas förhållningssätt och deras syn på barns utveckling och lärande. Detta innebär att förhållningssättet skall karaktäriseras av engagemang och emotionell närhet och det bör finnas en kunskapssyn hos pedagogen där hon tar fasta på barnens kompetens och deras delaktighet i lärandet (Grandelius, 2007).

Man kan säga att det pedagogiska förhållningssättet skapas i varje möte pedagogen har med barnet i förskolan. Ur ett sociokulturellt perspektiv blir barnet i dessa möten med pedagogen delaktig i de kunskaper och färdigheter som finns om samhället och om dem själva. Det är när ett barn hör och ser och förnimmer vad andra i dess omgivning kommunicerar som barnet blir medveten om vad som är intressant och värdefullt. De uttrycker att dessa möten ger dem möjlighet att bekräfta barnen så att barnen utvecklar en positiv självrelation. De uttrycker också att mötena ger dem möjligheter att skapa lärandesituationer för barnen. Personalens förhållningssätt rör förskolans inre liv men också villkor och ramar påverkar personalens möjligheter att interagera med barnen. Exempel på sådana villkor och ramar kan vara personaltätheten, personalens utbildning, barngruppens storlek och sammansättning samt tid för reflektion. Det finns många delar som påverkar personalens förhållningssätt som i sin tur påverkar barnens delaktighet och att det gäller att pedagogerna lyssnar på barnen, respekterar deras tankar och även ger barnen en möjlighet att lyssna på varandra (Grandelius, 2007).

På Amadeus Förskola har pedagogerna diskuterat mycket kring barnens inflytande. Vår verksamhetsvision säger att varje barn ska få vara sitt bästa jag utifrån sina förutsättningar. Barnen ska vara i fokus i vår verksamhet. Två av våra viktigaste mål är:

- barnen ska ha inflytande över verksamheten genom att deras tankar och idéer tas tillvara
- barnen ska ständigt utvecklas genom vår pedagogik och våra aktiviteter

För att nå dessa mål jobbas det ständigt för att följande ska gälla på Amadeus Förskola.

På Amadeus Förskola

- ska pedagogerna sträva efter att ge barnen makten över sitt eget lärande, genom att möta barnet med positiva förväntningar
- fästs stor vikt vid allas lika värde; vi är alla olika, men kan lyfta fram varandras olikheter som någonting positivt
- blir jag som människa respekterad för den jag är
- ska alla få känna sig bekräftade, lyssnade till och behövda varje dag på förskolan.
- får barnen själva välja om de vill delta i en aktivitet eller inte; pedagogerna tvingar inte någon att delta, utan man försöker vara lyhörda för barnens viljor och åsikter.
- är pedagogerna övertygade om att varierade temaaktiviteter inom våra fyra profiler väcker intresse hos våra barn och resulterar i maximal utveckling och lärande

6 Tema Staden

6.1 Syfte och mål med Tema Staden

Syftet med temat har varit att göra barnen medvetna om deras omgivning och närmiljö. Pedagogerna har velat väcka barnens intresse för samhället och dess uppbyggnad. Enligt förskolans läroplan ska barnen ges möjlighet att upptäcka och undersöka sin närmiljö samt de funktioner som har betydelse för det dagliga livet. Barnen ska även inspireras till att utforska och undersöka sin omgivning samt bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld (Lpfö 98). Målet har varit att ge barnen nya upplevelser genom att besöka okända platser samt skapa förutsättningar för barnen att på egna villkor kunna utforska, undersöka och ställa frågor. Samarbete med föräldrarna har eftersträvat i syfte att tillsammans främja barnens utveckling till ansvarstagande människor.

6.2 Introduktion av Tema Staden

För att få en bild av barnens förförståelse inför temat samtalade vi med barnen i början av temat om vad en stad är och vad som finns i en stad.

Några av barnens reflektioner kring detta var:

”I en stad är det jättelånga hus och det finns tåg i en stad och när jag har varit i stan var farmor och farfar där. Jag har varit i farmor och farfars stad”

”I staden finns det höga hus det är därför det kallas för stad”

”Massor av hus. Stockholm”

”Åh så vet du vad jag har gjort i stan? Jag har sett buss och tunnelbana”

”Det finns många bilar”

6.3 Utflykterna

Temat introducerades med att barnen fick utforska sin närmiljö, och bland annat fick de visa var de bor. Barnen blev intervjuade om sitt hem och de fotograferades även framför ytterdörren till hemmet. Det gjordes sedan dokumentationer av intervjuerna och fotografierna. Barnen gjorde olika utflykter där målet var att erfara en stad och dess innehåll. De tittade på hus utifrån och det gjordes även besök inuti olika byggnader. Barnen har även besökt olika parklekar i staden och har regelbundet besökt olika naturreservat i Stockholmsområdet. Variationen av utflyktsmål har gett barnen möjlighet att uppleva en stads olika miljöer. Allt från naturreservat till centrala Stockholm har upplevts. Här nedan presenteras ett urval av utflykter och aktiviteter som gjordes under hösten 2010 då barnen på olika sätt arbetade med byggnader. Texterna är delvis tagna ur de veckobrev som förskolans utflyktsansvariga skrivit (Amadeus Förskola, 2010 och 2011).

6.3.1 Kaknästornet

Alla barnen var spända inför besöket i Kaknästornet. När vi kom fram utbrast ett barn: ”Det är så högt att det känns som det ska ramla i huvudet på mig!” Det ser ju faktiskt lite skräckinjagande ut när man står nedanför. Barnen fick beskriva hur tornet såg ut och känna på materialet. Många tyckte att det var kallt, hårt och högt. De lade också märke till alla parabolantenner runt tornet. Vi gick in och väntade på hissen. När vi åkte uppåt visade en av pedagogerna hur de röda prickarna flyttade sig när hissen åkte uppåt. Väl uppe hade vi samling med alla barn. De fick också bygga torn med klossar två och två. Det var intressant att se hur de samarbetade och löste uppgifterna de fick. Bland annat fick de bygga med varannan kloss, bygga så brett de kunde, så högt de kunde och bestämma hur de skulle bygga innan de började. Sedan såg vi oss omkring. Det regnade och sikten var inte den bästa, men barnen uppskattade ändå utsikten. De som ville fick rita av det de såg (Amadeus Förskola, 2010a).

6.3.2 Uppföljning

På denna utflykt fick barnen se en annorlunda byggnad som gjorde stort intryck på dem. På förskolan fortsatte arbetet kring tornet som byggnad. En pedagog visade foton på andra torn och detta gav upphov till intressanta diskussioner, både beträffande konstruktion, material, höjd och hur bra utsikten var. Barnen byggde också torn med lego och klossar.

6.3.3 Stadsbiblioteket och Västerbron

Väl framme gick vi uppför trapporna och tittade på den stora bibliotekssalen. Vi klättrade uppför alla trappor och tittade ner högst uppfifrån. Barnen tittade storögt runt omkring. Barnen tyckte att det var spännande och var mycket tysta. Vi kunde till och med gå in i studierummen där man kan höra en knappnål falla. När vi stod på den översta våningen frågade vi barnen om de skulle hinna läsa alla böcker. Ett barn svarade: ”Ja, om man läser snabbt!” En stol föll omkull i den stora salen och det dånade till och ekade länge.

Barnen kämpade på i vinden och till sist stod alla högst upp på Västerbron. Utsikten var storslagen och barnen tittade både rakt ner mot vattnet och bortåt horisonten. Pedagogerna visade Stadshuset, Katarinahissen och Kaknästornet. Eftersom vi stod på krönet, kontrollerade vi om det var lika brant nerför åt båda hållen. Barnen trodde att det brantare åt ena hållet. Vi provade att springa en bit åt varje håll och det som de trott stämde tyckte barnen. När vi gick ner från bron gick vi och ställde oss under den. Barnen såg de stora stålbalkarna och alla stora svetsfogar (Amadeus Förskola, 2010b).

6.3.4 Uppföljning

Efter besöket på Stadsbiblioteket var barnen mest fascinerade över ekot. De kom att tänka på Arkitekturmuseet där de hade fått testa akustiken i olika rum. När vi går genom gångtunnlarna i Orminge brukar vi tjoa och där ekar det, men när vi kommer ut tystnar det. Det fanns

många saker att prata om och barnen kom på flera typer av ”ekon”. Västerbrons konstruktion intresserade också barnen. På förskolan grävde barnen tunnlar med broar ovanpå. De provade hur mycket broarna tålde genom att lägga leksaker på dem. Barnen lekte också rörelseleken ”Bro bro breja” där barnen kryper under två barns ihopkopplade armar.

På förskolan fick vi också besök av polisen med polisbil, vi gick till banken, frisören och andra inrättningar.

6.3.5 Stadspromenad vid Slussen

När bussen parkerats vid Katarinagaraget promenerade vi ner mot bussterminalen som ligger under Slussen. Vi gick förbi mängder av bussar och många av barnen berättade att de hade varit här förut. Barnen tittade, lyssnade och konstaterade att det var mycket oljud i terminalen. Vid perrongen stod också Saltsjöbanans tåg och väntade. Barnen var nyfikna och tittade in i vagnarna. Till slut kom vi fram till Katarinahissen och väntade tills dörrarna öppnade. Där inne stod hisskötaren som hälsade oss välkomna in. Efter att ha köpt biljetter började hissen åka och barnen tittade ut. Högre och högre åkte den, ända tills vi var uppe. När vi gick ut var många av barnen förvånade över att vi helt plötsligt var så högt upp. De tittade ner och försökte känna igen andra byggnader vi besökt. Barnen såg Kaknästornet och Västerbron. Efter utkiksstunden promenerade vi vidare upp till Mosebacke. Där åt vi frukt och beundrade utsikten som såg annorlunda ut nu. Helt plötsligt fick vi se tjock, svart rök och eldsflammar långt bort. Barnen trodde att det brann och en pedagog undersökte via telefonen vad det var. Det var Arkitekturhögskolan som brann och vi stod länge och hörde både brandbilar och såg röken som skiftade mellan mörkgrått och vitt. Barnen ställde många frågor och pedagogerna svarade så gott de kunde, men ställde också frågor till barnen. Vi pratade om vad vi såg och hörde, men också om brandsläckare, vilka material som brinner och hur det går till att släcka en eld.

Vårt mål var Stadsmuseet där vi skulle äta lunch och vi gick nedför Svartensgatan till Götgatan. Vi tittade på trafikskyltar på vägen. Övergångsställe, enkelriktat, parkeringsförbud och handikapparkering var några av de skyltar vi såg. Barnen fick gissa vad skyltarna betydde och sedan pratade vi både om det de gissat och vad skyltarna betydde. Till sist gick vi raskt nerför Götgatsbacken och kom snart fram till Stadsmuseet (Amadeus Förskola, 2010c).

6.3.6 Uppföljning

Denna utflykt var ovanligt händelserik och gav upphov till många intressanta reflektioner och diskussioner. På förskolan arbetade barnen med olika fordon. De ritade bussar och tåg, klippte och klistrade dit hjul och fönster. Det fanns också trafikmärken som barnen ritade av och de hittade också på egna trafikmärken som de fick rita och berätta om. Pedagogerna lekte trafik lekar med barnen. De fick t.ex. öva på att gå över övergångsställen, sköta trafikljus och leka

fordon. Efter den här utflykten pratade vi om hissar, eftersom vi åkt Katarinahissen. Barnen berättade om hissar som de åkt och varför man åker hiss. Vi pratade också om branden i flera dagar och detta mynnade till sist ut i flera sagor som beskrev hur människor har handskats med eld genom tiderna.

6.3.7 Arkitekturmuseet

Barnen fick en guidad tur av en museipedagog som var inriktad på att få använda alla sina sinnen, även om de fick en del faktakunskaper också. Besöket började med att barnen fick gå in i ett stort rum där alla fick speglar som skulle läggas på näsan. På det sättet kunde de inte se golvet och det kändes som att gå i taket. Barnen vinglade en del, men klarade det galant. Efter det testades ekot i olika rum. Barnen fick lära sig att om det är högt i tak ekar det mycket och om det är lågt i tak ekar det lite.

Efter ekoexperimentet visade guiden oss hur ett stockhus är byggt. Guiden pratade lite om olika material som hus kan vara byggda av och till sist tog guiden fram en modell av en valvbro. Först lade hon stödstenar under och sedan byggde hon bron med olika bitar. Till sist tog hon bort stödstenarna och så stod bron där! Barnen hade olika teorier om vad som skulle hända när hon tog bort stödet och alla blev lika förtjusta när bron höll.

Till sist visade guiden oss sitt ”Hemliga rum”. Det var en påse i form av en rektangel i ljusblå tunn väv som vi fick sätta oss omkring. Sedan startade hon en apparat som blåste in luft i påsen. Den blev större och större och större. Barnen tjöt av skratt och förvåning och när de till sist fick dyka in i tältet var glädjen fullkomlig! Väl inne satt de alldeles tysta och tittade på den blå himlen som fladdrade. Sedan fick barnen bygga en liten stad av papper och träkuber (hus). De fick samarbeta i grupper och lyckades skapa tre städer (Amadeus Förskola, 2010d).

6.3.8 Uppföljning

På Arkitekturmuseet hade vi tillgång till en guide. Idén att åka till museet var att barnen skulle få möjlighet att se olika sorters hus. En del typer av hus hade de sett förut, medan andra var okända för barnen. Besöket gav också upphov till ett samtal med barnen om vad som är ett hem. På förskolan tittade barnen på sina egna bilder av varandra framför sina egna bostäder. Denna dokumentation användes sedan till ett projekt i ateljén där barnen fick måla sina hem med akrylfärg.

En minimmodell av en stad började byggas på förskolan. Barnen började med att tillverka hus i olika former. Höghus skars till av frigolit och sedan målades det fönster på dem i olika färger. Barnen bestämde tillsammans vad som skulle finnas i staden. Då det i ateljén fanns en bit med konstgräs blev det bestämt att en bit av det skulle bli underlag till en fotbollsplan. Det skulle också finnas träd i staden, tyckte barnen, så träd blev också tillverkade av papper. Men det skulle inte bara finnas höghus i staden, så det gjordes också lägre hus av frigolit och dessa

hus var radhus. Ett större hus tillverkades också av en pappkartong som barnen formade och målade tillsammans. Detta hus lektes sedan många fantasilekar med, bland annat fick förskolans två dinosaurier flytta in där.

På samlingar visade pedagogerna flanobilder av olika byggnader och samhällsinrättningar. De olika bilderna visade till exempel en bild på en bank och bilder på vad som kan finnas i en bank, och pedagogerna samtalade med barnen om vad man kan göra på en bank.

6.3.9 Stadsvandring i Gamla Stan

Vi parkerade bussen vid slottet och började gå längs Västerlånggatan. Barnen tittade storögt in i affärernas skyltfönster. När vi kom fram till Järntorget gick vi längs Mårten Trotzigs gränd. Det är den smalaste gatan i Sverige. I gränden finns det trappor och när barnen kom allra högst upp tittade de ner och kommenterade gränden. Pedagogerna gav barnen i uppgift att komma på vad som fick plats och inte fick plats. De resonerade; en bil gick ju inte, men väl en liten häst, en familj skulle få plats, men inte en affär. Efter tankestunden gick vi längs Prästgatan och tittade på alla gamla hus. Barnen tittade och kände på husen. Promenaden fortsatte mot Storkyrkan som tornade upp sig mot himlen. Barnen gick in och tittade storögt på kyrkans inredning och alla bilder på väggarna. Målet var S:t Göran och Draken och väl framme satte sig barnen framför statyn och fick höra legenden om S:t Göran och draken (Amadeus Förskola, 2010e).

6.3.10 Uppföljning

Under denna stadsvandring kunde barnen titta på riktigt gamla hus och jämföra dem med dem de sett tidigare. Också de hus och byggnader som barnen sett tidigare diskuterades. Barnen hade sett lador, vagnshus utan fönster och små stockhus. Barnen kunde nu jämföra skillnaden mellan sitt eget hem, de andra barnens hem, de gamla husen i Gamla Stan och de hus som setts på de tidigare utflykterna. Diskussionen kring begreppet ”hus” blev intressant och barnen hade många idéer om vad som definierar ett hus, alltifrån hur innehållet ser ut till hur huset ser ut på utsidan. På förskolan fortsatte bygget av staden och fylldes allteftersom på med olika samhällsinrättningar i takt med att de upptäckts på utflykterna. I Gamla Stan fick barnen också se kommersen på Västerlånggatan och vad de olika butikerna sålde. På förskolan talade vi om vilka olika yrken som finns. Barnen fick sedan berätta vad de vill bli och målade sedan teckningar av det yrke de valt. Pedagogerna arbetade också med flanobilder på olika yrken där t.ex. en person skulle paras ihop med ett särskilt yrke. Barnen fick tillgång till olika utklädningskläder och kunde leka och använda sin fantasi delvis baserat på deras tidigare upplevelser.

6.3.11 Spårvägmuseet

Museet öppnade kl. 10, så innan dess hade vi en stund över för att gå runt och titta på trafikmärken. Barnen visste redan vad många skyltar betyder och lärde sig mer hela tiden.

När museet öppnade gick vi först och tittade på hur det såg ut förr i tiden och hur man tog sig fram. Vi kom fram till en tunnelbanehytt där barnen fick tillfälle att prova hur det kändes att köra. En spårvagn stod uppställd och barnen klättrade ombord och vi dramatiserade hur det skulle vara att åka med en bit. Det fanns också stora bord med briojärnvägar att leka med. Barnen höll igång och fantasilekarna frodades. En spännande sak tyckte barnen var att gå ner i en smörgjrop för att se hur en buss ser ut på undersidan. Efter att barnen ätit lunch var det hög tid att undersöka resten av museet. Vi gick runt och tittade i och under bussar, i tunnelbanevagnar, i tunnelbanekurer, testade att gå i spärrar och byggde med den stora briobanan (Amadeus Förskola, 2011b).

6.3.12 Uppföljning

På förskolan fortsatte arbetet med att måla och tillverka fordon i olika material. De byggde tåg med stolar och bilar av lådor som de lekte med. Barnen tillverkade egna trafikskyltar som sattes upp både inne på förskolan och ute på gården. Pedagogerna och barnen pratade om hur människor tog sig fram förr i tiden och vilket sätt de skulle vilja åka på. Vilket sätt var t.ex. bäst om man ville in till stan? Och vilket sätt var bäst om man skulle till kompisen, lantstället eller Thailand? På förskolan fick barnen lära sig sånger som: Hjulen på bussen, Tingelingling, Tåget går och Skrammelbilen.

7 Resultat

Förskolan har utvärderat tema Staden genom att samla in enkätsvar från föräldrarna. Temat har också utvärderats av medarbetarna inom våra fyra profiler. Föräldrarna var positiva till temats innehåll och de ansåg att de hade varit delaktiga i arbetet med temat. Föräldrarna har fått ta del av mål och syfte med arbetet och har tagit del av dokumentation kring arbetet bl.a. på www.mitt24.se. Medarbetarna ansåg att temat varit konkret då barnen har besökt sina hem och olika platser i staden. Det har också varit bra att konkreta upplevelser från utflykter sedan har följts upp på olika sätt i profilerna bild & form, sång & musik samt dans & rörelse. Medarbetarna önskade ett ännu bättre samarbete mellan våra fyra profiler och ansåg också att vi ska samarbeta mer med föräldrarna och använda oss av deras olika kompetenser i vårt temaarbete. Medarbetarna ville också utveckla och förtydliga målen inom de olika profilerna. Efter att temat var avslutat gjordes en reflektion med barnen. Pedagogerna samtalade med barnen om vad en stad är och vad som finns i en stad. Här redovisas några av barnens tankar

vid temats slut.

”Kaknästornet, larm, bilar och hus”

”Siffror som visas på skyltar, bussar och parkeringar”

”Man kan gå och titta på saker och djur. Skogen finns bakom och där kan man plocka blommor och kissa.”

”En brandbil och en brandman som släcker där det brinner.”

”Hus, bibliotek, pussel som man kan leka med inne i ett hus.”

Vi konstaterade att temat gett pedagogerna inblick i barnens lärande och samarbete. För barnen har temat bidragit till att de kommit närmare varandra då de bl.a. besökt varandras hem. För föräldrarna har temat gett en inblick i förskolans interna arbete och en möjlighet att tillsammans med pedagogerna diskutera och reflektera över processen.

8 Slutsatser

Ögon kan se och öron kan höra

men händer vet bäst

hur det känns att röra

Huden vet bäst när någon är nära

Hela kroppen behövs för att lära

Hjärnan kan tänka och kanske förstå

men benen vet bäst hur det är att gå

Ryggen vet bäst hur det känns att bära

Hela kroppen behövs för att lära

Om vi skall lära oss något om vår jord

så räcker det inte med bara ord

Vi måste få komma det nära

Hela kroppen behövs för att lära

(Okänd författare, 2012)

I mitt arbete med utomhuspedagogik har jag konstaterat att det finns ett stort intresse bland pedagogerna att bedriva utomhuspedagogik. Det krävs dock ett nytt synsätt och flexibilitet hos pedagogerna. Pedagogens roll i utomhuspedagogiken är att handleda barnen i att upptäcka omgivningen, att inspirera till lek och fantasi, och att lära ut när barnen visar intresse. I detta arbete krävs kompetens, engagemang och ett synsätt där man utbyter erfarenheter med varandra.

Vi jobbar för att barnen ska ges möjlighet att använda alla sina sinnen, lukt, syn, känsel, hörsel och smak i sitt upptäckandearbete. Med sinnesnas hjälp upplever barnen omvärlden och de kan sedan internalisera kunskapen och därigenom kunna använda den i andra sammanhang. Barnen tränar sig i att samarbeta och därmed minskar antalet konflikter i barngruppen. De tränas i att hjälpa varandra och att ta ansvar för sig själva och för sina saker. Att tillsammans laga mat utomhus upplevs som roligt av alla barn. Att delta i organiserade och spontana lekar och använda både fantasi och verklighet bidrar till barnens utveckling. När barnen är ute i olika miljöer möter de nya utmaningar som stimulerar den motoriska förmågan och främjar styrka, balans, smidighet samt ger en ökad kroppslig självkänedom.

Den språkliga och kognitiva utvecklingen främjas genom att naturmiljöer är konkreta och kan beskrivas, det barnen upplever med sina sinnen vill de sätta ord på. Barnen lär sig också, med hjälp av pedagogerna, nya ord för det de ser omkring sig. De lär sig också att foga ihop orden till nya meningar för att uttrycka det de upplever. Språkutvecklingen stärker självkänslan, som i sin tur bidrar till språkutvecklingen, som i sin tur stärker självkänslan osv.

I naturen får barnen använda och inspireras av naturens eget material för sitt skapande arbete. När vi kommer hem till förskolan igen så följer vi upp det vi upplevt, och fortsätter skapa i våra andra profiler bild & form, sång & musik samt dans & rörelse. På detta sätt åstadkommer vi ett meningsfullt lärande, och en starkt känsla av sammanhang hos barnen. Barnen på Amadeus Förskola ska ges möjlighet att bli kulturskapare.

Genom utepedagogiken främjar vi också hälsa och hjälper barnen att grundlägga en hälsofrämjande livsstil. Vi får en lägre ljudnivå i barngruppen, vilket också bidrar till hälsan.

När vi är ute på våra utflykter så synliggör vi också förskolans verksamhet – barnen syns ute i samhället. Utepedagogiken föder glädje och rekreation. Vi är övertygade om att vår utepedagogik ger friskare, gladare och smartare barn!

Det måste finnas en växelverkan mellan inne- och uteverksamhetens pedagogiska möjligheter. Utepedagogik kopplar samman ”knopp och kropp”, anden och handen, känsla och förnuft. Szczepanski (Dahlgren m.fl. 2007) har även pekat på fysiska fördelar; bentätheten ökar, något som minskar risk för benbrott, och halten av stresshormonet kortisol sjunker i utemiljö.

Kortisolhalten ökar kraftigt när man blir stressad och vid hög ljudnivå, något våra barn ofta lever med, och vid hög kortisolnivå sjunker minneskapaciteten markant. Dessutom växer ”svaga barn” när man kommer ut i naturen. Och ”duktiga” barn är duktiga ute också. Alla barn mår alltså bra av utomhuspedagogik!

Barn är kreativa, de älskar att komma på nya lösningar, bygga och fantisera. Skogens alla byggmaterial i form av pinnar, kottar, grenar, jord och annat sätter fart på fantasin och främjar kreativiteten.

Barns fantasi är oändlig och naturen ger stimulans och näring. Barn lär sig ta hänsyn till naturen, de lär sig om allemansrätten, om växter och djur, om samarbete och gemenskap, att behärska sin kropp, finmotorik och grovmotorik. Att packa och sköta sin egen ryggsäck, att leka och trivas i naturen året runt.

”Det är nödvändigt för våra hjärnor att vara utomhus för att våra hjärnor skall stimuleras av det flöde av ljud, ljus, former och färger som naturen bjuder på. Vi behöver det stimuli för vår hörsel, vår syn och vår hud som finns utomhus t ex i fågelsång och vindsus, solreflexer och skuggor, fukt och dimma och färgupplevelser bland blommor och insekter. Våra hjärncellers tillväxt är beroende av denna särskilda stimulans som naturen erbjuder”. (Ottosson & Svärth, 2006).

Naturligtvis uppstår en del svårigheter när man bygger upp en sådan här verksamhet. Ibland har vi konstaterat att barnen inte alltid har tillgång till de kläder som behövs. Föräldrarna behöver ofta också förbereda barnen på vart vi ska åka på dagens utflykt. Och barn som inte är vana vid att vara ute i skog och mark kan också vara en utmaning för oss pedagoger.

8.1 Tema Staden

Det pedagogiska syftet med Tema Staden har varit att göra barnen medvetna om deras omgivning och närmiljö. Vi har velat väcka barnens intresse för samhället och dess uppbyggnad. Målet har varit att ge barnen nya upplevelser genom att besöka okända platser samt skapa förutsättningar för barnen att på egna villkor kunna utforska, undersöka och ställa frågor. Samarbete med föräldrarna har eftersträfvats i syfte att tillsammans främja barnens utveckling till ansvarstagande människor.

Tema Staden har varit ett verktyg för att väcka intresse och öka barnens nyfikenhet på närmiljön och det omgivande samhället. Genom alla utflykter och uppföljande aktiviteter inom Tema Staden har barnen fått bilder av och viss förståelse för olika boendemiljöer och samhällsinstitutioner samt naturmiljöer i Boo och i södra/sydöstra stockholmsområdet. Till på köpet har barnen fått lära sig samarbeta med varandra, samt att använda sina sinnen och ta in nya intryck. Temat har också, genom den interaktiva kommunikationen mellan barnen, bidragit till utvecklingen av deras språkliga och sociala förmågor. Barnen har också fått en inblick i hur staden förändrats över tid.

Det är inte bara barnen som har utvecklats genom Tema Staden. Även medarbetarna har fått inspiration och kunskap om hur man med temaarbete som verktyg på ett enkelt och praktiskt sätt kan arbeta med pedagogisk utveckling i förskolan. Barnens nyfikenhet är den bästa drivkraften, och vi pedagoger kan utmana barnen med olika upplevelser. Genom upplevelser förstärks barnens fantasi och kreativitet.

Ett pedagogiskt arbetssätt är en grund för att kunna utveckla en bra förskoleverksamhet, men det är också nödvändigt att ha tillgång till de resurser som krävs för att kunna utveckla verksamheten. Amadeus Förskolas buss är den resurs som gjort det möjligt att på ett enkelt sätt besöka de olika platser som Tema Staden har innefattat. Om vi inte hade haft tillgång till bussen så skulle vi inte kunnat genomföra temat på ett lika bra sätt som vi gjort.

Bilaga 1

Temaplanering 2010-2011 för Tema Staden

Tema	Staden
Period	V33-V13 2010/2011
Syfte = gemensamt mål	Syftet med temat är att göra barnen medvetna om omgivningen och deras närmiljö. Vi vill väcka barnens intresse för samhället och dess uppbyggnad. Vi vill ge barnen möjlighet att upptäcka och undersöka sin närmiljö samt de funktioner som har betydelse för det dagliga livet. Barnen ska inspireras till att utforska och undersöka sin omgivning samt bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld. Förskolan ska i samarbete med föräldrarna främja barnens utveckling till ansvarstagande människor.
Hur ska vi arbeta med temat?	Genom att ta med barnen ut i samhället visar vi vilka samhällsinrättningar som finns och hur de fungerar. Vi gör studiebesök på banken, går till affären och gör utflykter till lekpark, skogsområden m.m. För de äldre barnen gör vi stadsutflykter där vi tittar på olika byggnader, broar och parker. I de olika profilerna anknyter vi till det vi sett och upplevt på våra utflykter inom natur & samhälle-profilen. Bild & Form: Vi bygger en ministad av lera, papier maché och gips. Barnen får rita och måla deras familj och hur de bor m.m. Sång & Musik: Vi sjunger sånger med anknytning till temat, t.ex. "här är polisen som mitt i gatan står" och "hjulen på bussen". Dans & Rörelse: Vi gör rollspel där vi gestaltar olika yrkesgrupper m.m. med hjälp av kroppen.
Mål för 1-2-åringar	Ge lokalkännedom om närområdet för att ge barnen möjlighet att uppleva och utforska omgivningen med alla sinnen.
Mål för 2-3-åringar	Ge möjlighet att utforska de områden som barnen rör sig i och utmana dem till ett mer aktivt förhållningssätt, för att därmed skapa större medvetande om närområdet och dess funktioner.
Mål för 3-4-åringar	Ge nya upplevelser av förut okända platser. Skapa förutsättningar för barnen, att på sina egna villkor, kunna utforska, undersöka och ställa frågor om samhällets strukturer och funktioner.
	Mål för 1-2-åringar
Mål för 4-5-åringar	Ge nya upplevelser av förut okända platser. Skapa förutsättningar för barnen, att på sina egna villkor, kunna utforska, undersöka och ställa frågor. Få kunskaper om samhällets strukturer och funktioner.
Mål för 5-6-åringar	Ge nya upplevelser av förut okända platser. Skapa förutsättningar för barnen att, på deras egna villkor, kunna utforska, undersöka och ställa frågor. Få fördjupande kunskaper om samhället och dess funktioner.

Referenslista

Amadeus Förskola (2010a). Utflyktsbrev till föräldrar, ingående i veckomail till föräldrar, (2010-10-21).

Amadeus Förskola (2010b). Utflyktsbrev till föräldrar, ingående i veckomail till föräldrar, (2010-11-12).

Amadeus Förskola (2010c). Utflyktsbrev till föräldrar, ingående i veckomail till föräldrar, (2010-12-03).

Amadeus Förskola (2010d). Utflyktsbrev till föräldrar, ingående i veckomail till föräldrar, (2010-12-09).

Amadeus Förskola (2010e). Utflyktsbrev till föräldrar, ingående i veckomail till föräldrar, (2010-12-16).

Amadeus Förskola, (2011a). Kvalitetsredovisning http://www.amadeus-forskola.se/?page_id=218, 2012-04-01.

Amadeus Förskola (2011b). Utflyktsbrev till föräldrar, ingående i veckomail till föräldrar, (2011-02-25).

Brügge, B., Glantz, M & Sandell, K. (2007). Friluftslivets pedagogik: En miljö- och utomhuspedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet. Liber.

Dahlgren, L-O., Sjölander, S., Strid, J-P & Szczepanski, A. (2007). Utomhuspedagogik som kunskapskälla. Studentlitteratur.

Grandelius, E. (2007). Pedagogiska förhållningssätt i förskolan - meningsskapandet i mötet. <http://muep.mah.se/bitstream/handle/2043/6698/Pedagogiskaf%F6rh%E5llningss%E4tt.pdf?sequence=1>, 2012-04-01.

Lpfö 98. (2010) www.skolverket.se/publikationer?id=2442, 2012-04-01.

NCU (2011). Nationellt centrum för utomhuspedagogik <http://www.liu.se/ikk/ncu?l=sv> och http://www.liu.se/ikk/ncu/ncu_filarkiv/Allm%25C3%25A4nt/1.165267/Utomhuspedagogik def. pdf, 2012-04-01.

Okänd författare (2012). Dikt av okänd författare. <http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/3853/1/HT06-2611-048.pdf>

Ottosson, K. & Svärdh, E. (2006). Frisk luft och rolig matte - Ett utvecklingsarbete om utomhusmatematik, Malmö Högskola <http://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/5652/Frisk%20luft%20och%20rolig%20matte75.pdf?sequence=1>, 2012-04-01.

Wikipedia (2011).

